

ВІД УКЛАДАЧІВ

2016 рік став для „Питань літературознавства” ювілейним – науковому збірнику виповнилося 50 років. Це півсторіччя цікавої і драматичної історії розвитку української філологічної науки, що засвідчила суттєві ідеологічні переакцентування внаслідок радикального зламу соціального устрою, точкою біфуркації якого став 1991 рік. Період функціонування видання розколовся навпіл: 25 радянських років і 25 років незалежної України.

Неоднозначність піввікового часового відтинку повною мірою віддзеркалюють, зокрема, зміна назви, тиражі, тематичне наповнення публікацій, пріоритети окремих дослідницьких об’єктів, специфічна рубрикація кожного з випусків, поступова зміна редакційної політики та інші чинники. Бібліографічний том водночас постає цікавим інформаційним джерелом і актуальним свідченням історії. Ось що, наприклад, було обіцяно у *Передмові до першого випуску* (цієї тенденції науковий збірник фактично дотримувався до кінця радянської епохи):

Український республіканський міжвідомчий збірник „Вопросы русской литературы” починає виходити з 1966 року по 3 випуски на рік, кожен обсягом 10 друкованих аркушів. У збірниках будуть висвітлюватися питання історії та теорії російської класичної й радянської літератури, а також історії літературознавства та вузівської методики викладання літератури.

Специфіка літературознавчих досліджень, що ведуться в нашій республіці, буде врахована в регулярній публікації матеріалів по російсько-українським літературним взаємозв’язкам.

Перший випуск збірника присвячується російській класичній літературі, другий – радянській літературі, третій – питанням теорії літератури й художньої майстерності російських письменників. Збірники 1967 року будуть присвячені 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції. Головна увага буде приділена значенню Жовтня для розвитку російської літератури, відображенню в літературі Жовтневої революції і громадянської війни, працям В. І. Леніна про літературу, теорії соціалістичного реалізму, досягненням радянського літературознавства за 50 років.

Від 1991 року науковий збірник майже повністю змінює свій формат, що було акцентовано у *Передмові* відповідального

редактора А. Р. Волкова, яку варто навести майже повністю. У методологічному вимірі видання дотримується цієї програми, оскільки вона не втрачає своєї актуальності й дотепер:

Редколегія має на меті заповнити ті „прогалини”, котрі існують у вітчизняних періодичних літературознавчих виданнях. Крім цього, ми залуцаємо до співпраці зарубіжних вчених.

Створення самостійної, незалежної України висуває принципово нові завдання перед національною наукою. Українська наука повинна позбавитися вторинності, так би мовити, периферійності, однобічної орієнтації на російську науку. Ми прагнемо вести науковий діалог зі світом на засадах рівноправності. На жаль, сьогодні ця рівноправність ще не досягнута.

Розвиваючи традиції академічної науки, „Питання літературознавства” основну увагу приділятимуть теоретичним аспектам, загальним проблемам історико-літературного процесу, порівняльному літературознавству, досліджуючи ці питання на матеріалі творів світової літератури. Насамперед передбачається дати місце фундаментальним статтям з україністики, але таким, які б не відгороджували літературу нашої нації від культурного загалу, розглядали її саме у світовому контексті. Зокрема, ми хочемо відобразити досвід міжнародного співробітництва у галузі славістики. На жаль, навіть у зональному колі славістичних досліджень україністика ще не посіла належного місця.

Редколегія, змінюючи тематичний діапазон і наукову концепцію збірника, прагне створити періодичний друкований орган, котрий репрезентував би широкий спектр літературознавчої думки в Україні. Зокрема, ми вважаємо своїм обов'язком сприяти подальшому розвитку літературознавчої методології. Намагаючись пожвавити теоретичну думку, редколегія вітатиме статті-гіпотези, навіть такі, з думкою авторів яких вона може не погоджуватись. Подібні статті друкуватимуться у дискусійному порядку. Постанова наукової дискусії сприятиме подальшому розвитку науки.

У наступних номерах планується висвітлювати питання викладання у вищій школі, методичний досвід працівників вищої і середньої школи. Редколегія також зацікавлена в оглядах чи конкретних статтях, які відбивали би концепції зарубіжного літературознавства, рівень досягнень національних наукових шкіл. Не виключається друкування окремих розвідок з конкретних вужчих питань. Сучасна наука тяжіє до комплексності досліджень, тому певне місце мають посісти статті із суміжних наукових дисциплін: фольклористики, міфології, перекладознавства тощо.

Наукове видання впродовж свого існування кілька разів змінювало свій формат, реагуючи на фахові вимоги й можливості відповідного часу, але зберігаючи методологічну основу. Закономірно, що редакційний склад збірника за ці півсторіччя не один раз змінювався. В історичній ретроспективі назовемо тих, хто долучався до його видавничої історії.

Редакційну колегію на початках очолили Михайло Андрійович Назарок (відп. редактор з 1966 до 1979 р.), Олександр Степанович Пулинець (заст. відп. редактора), Анатолій Романович Волков (відп. секретар). У цей перший період до редколегії в різні роки входили Лідія Володимирівна Берловська (Одеса), Ольга Юхимівна Бикова (Чернівці), Олексій Трохимович Васильківський (Донецьк), Іван Прокопович Вишневський (Львів), Василь Федотович Воробйов (Київ), Ісай Якович Заславський (Київ), Володимир Олександрович Капустін (Київ), Микола Петрович Козлов (Ужгород), Василь Іванович Кузнецов (Чернівці), Андрій Васильович Кулінич (Київ), Макар Павлович Легавка (Харків), Антонін Дмитрович Оршин (Львів), Катерина Петрівна Ситнікова (Дніпро). З часом до них приєдналися Махайло Лукич Гомон (Харків), Михайло Олександрович Левченко (Одеса), Володимир Павлович Малинковський (Вінниця), Віталій Олександрович Мосенцев (Харків), Микола Васильович Ніколаєв (Чернівці), Всеволод Дмитрович Павліченко (Сімферополь), Володимир Петрович Попов (Львів), Віра Федорівна Руденко (Одеса), Григорій Іванович Сінченко (Чернівці), Євген Павлович Толстов (Ужгород), Віктор Лазарович Удалов (Ужгород).

Із 25-го випуску 1975 р. формат збірника змінився з 70x108/16 на 60x84/16, відповідно став іншим дизайн обкладинки (сучасного вигляду обкладинка набуває з 87-го випуску 2013 р.).

Редакційне керівництво збірника у 1980 р. (35-й випуск) взяли на себе Микола Васильович Ніколаєв (відп. ред. до 1988 р.), Іван Прокопович Вишневський (заст. відп. ред.), Дагмара Михайлівна Степанюк (відп. секретар). З'являються нові члени редколегії: Іван Трохимович Крук (Київ), Геннадій Іванович Пономарьов (Ужгород), Іван Андрійович Співак (Чернівці).

З 46-го випуску (1985 р.) збірник виходить з ISSN 0321-1215.

Починаючи з 53-го випуску за 1989 р., відповідальним редактором стає Анатолій Романович Волков (до 2003 р.). Під його керівництвом поступово оновлюється склад редколегії. До неї входять Семен Дмитрович Абрамович (Чернівці), В'ячеслав

Степанович Брюховецький (Київ), Борис Іванович Бунчук (Чернівці), Михайло Мойсейович Гіршман (Донецьк), Роман Теодорович Гром'як (Тернопіль), Віктор Андрійович Гусєв (Дніпро), Ігор Олександрович Дзевєрін (Київ), Борис Павлович Іванюк (відп. секретар з 1995 по 2000 р.), Дмитро Володимирович Затонський (Київ), Ігор Михайлович Зварич (відп. секретар у 2002–2003 рр., заст. гол. ред. у 2004 р.), Віктор Георгійович Зінченко (Одеса), Володимир Павлович Казарін (Сімферополь), Олександр Дмитрович Міхільов (Харків), Емілія Федорівна Морозова (Львів), Дмитро Сергійович Наливайко (Київ), Петро Васильович Рихло (Чернівці), Ольга В'ячеславівна Червінська (заст. гол. ред. у 2002–2003 рр.), Михайло Трохимович Яценко (Київ).

У 1993 р. за ініціативи А. Р. Волкова збірник „Вопросы русской литературы” було перейменовано на „Питання літературознавства”. На початку – без збереження попередньої нумерації, проте у випуску 3 (60) за 1996 р. повертається подвійна нумерація. Зрештою, з 71-го випуску (2006 р.) запроваджується єдина наскрізна нумерація.

1990-ті роки виявилися найбільш складними і драматичними в історії видання: радикально зменшується тираж (від максимальної цифри 3700 випуску 9 за 1968 р. до 100 примірників), втрачається також періодичність (у 1992, 1994, 1999 та 2001 роках збірник не видавався). Попри це, науковий авторитет і статус збірника підвищується, з 61-го випуску за 1997 р. він починає видаватися спільно з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

У 2002 році збірник „Питання літературознавства” був затверджений ВАК як фахове видання (Бюлетень ВАК України. – № 3. – 2002. – С. 12).

З 53-го випуску за 2004 р. головним редактором збірника стає Ольга В'ячеславівна Червінська, заступником гол. редактора – Петро Васильович Рихло (у 2005–2012 рр. відп. секретар), відповідальним секретарем – Роман Анатолійович Дзик (з 2013 р.). Попередній склад редколегії зазнає певних змін: долучаються Наталія Олександрівна Висоцька (Київ), Тамара Іванівна Гундорова (Київ), Олександр Володимирович Кеба (Кам'янець-Подільський), Наталія Василівна Костенко (Київ), Ганна Юріївна Мережинська (Київ), Борис Борисович Шалагінов (Київ).

У 2009 році збірник отримав Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації. (КВ № 16266-4738 Р від 31.12.2009).

У 2012 р. відбулася перереєстрація видання у Centre International de l'ISSN (Key title: Pitannâ literaturoznavstva; Abbreviated key title: Pitannâ literaturozn.) з присвоєнням ISSN 2306-2908.

Суттєвому підвищенню статусу наукового збірника сприяло поповнення складу редколегії такими авторитетними закордонними науковцями, як Дмитро Бак (Росія), Алоїз Вольдан (Австрія), Леонід Геллер (Швейцарія), Роман Мних (Польща), Іво Поспішил (Чеська Республіка), Валерій Тюпа (Росія). Відтепер „Питання літературознавства” активно включаються в міжнародні наукометричні бази даних (Index Copernicus, Central and Eastern European Online Library, Google Scholar, ResearchBib, Polska Bibliografia Naukowa, Open Access Infrastructure for Research in Europe, Bielefeld Academic Search Engine, WorldCat, Directory of Research Journals Indexing). Зрештою, з 2016 р. науковий збірник отримує Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації вже як науковий журнал.

Щодо принципів укладання *Систематичного покажчика*.

З огляду на велику кількість та різноманіття рубрик, сформованих у збірнику за ці 50 років, у Покажчику їх кількість зведена до 28 тематичних блоків. У кожному з таких блоків статті розміщені не за хронологічним принципом, а за алфавітним порядком прізвищ авторів. У випадках, коли стаття тематично підходила для кількох рубрик, упорядники обирали пріоритетну, не дублюючи статтю в інших.

Для зручності *Систематичний покажчик* доповнюється *Бібліографічним описом випусків (1966–2015 рр.)*, *Іменним покажчиком авторів статей* та *Іменним покажчиком об'єктів дослідження*.

Чернівці, 2012–2016

У м о в н і   с к о р о ч е н н я :

ВРЛ – Вопросы русской литературы

ПЛ – Питання літературознавства